

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVI

ч. 22-26

28. юна 2006
ціна 6,- Ск

• На святі відкриття таблиці М. Туркови був і той ёго портрет од Михала Ребея • На відкритті меморіальної таблиці Василеві Туркови-Гетешові притомных привітав і пару слов о миморядній особности театралной драматургії повіє Мілош КАРАСЕК і сын Роман ТУРОК • Пані Елена ТУРКОВА жертвовала свій жывот мужові і своїм двом сынам. Хоць Василь Турок не був прикладным тілом про ролінный жывот, пані Елена была про нёго островом істоты до посліднёго дня жывота, розуміла ёго жывотному посланю і з необычайнов терпеливостів толерувала ёго слабости. За то ёй патрить огромна вдяка.

„3 того місця геройскы атаковав марность бытя...”

І таким речінём мож курто характеризувати може найвеце контрверзну а заедно найзнамішу особность русиньского возродного руху, котрый ся зачав по революції у 1989 році – **Василя ТУРКА-ГЕТЕША**. Меморіална табла з таким надписом тому визначному чоловікови в новодобім народностнім жывоті Русинів была одкрыта 14. юна 2006 (коли подля світського календаря менины має Василь), на признаннім про Василя Турка місцю – в рештаврації Аґат.

Зышла ся ту родина, знамы, приятелі, близки сполупрацовници як з Театру А. Духновича, так і ёго сполубоєвници на полю возродного процесу Русинів нелем зо Словеньска, але і споза границь, бо мено пана Василя Турка є спяте нелем з русиньскыма активітами на Словеньску, але і зо Світовов радыв Русинів, котрой був довгы рокы председом, світовыма конгресами Русинів, організацієв „Maisons de Pays” і множеством активіт, які пересягли границі Словеньской републикі. Быв то чоловік, котрый про свої ораторскы способности доказав за свою правду привернути на свій бік много Русинів, з котрых в тім часі (тісно по революції) мало хто знав так просто а заедно зрозуміло і ясно формуловати думкы, але і планувати будучность Русинів нелем на Словеньску, але і за ёго границями. Єдным з памятных є в тім часі выступлїня Василя Турка в телевизії, кідь вшыткым ясно высвітлив розділ міджі народностями Русин і Українець так, жебы то порозуміли нелем самы Русины, котрым была їх минулость довгы рокы замолжована, але і Словаці. Стачили на то дві просты речїна: „Матерськов шыфов Русинів є Словеньско, николи нёв не была Україна. Ту ся народили наши предкове, ту жыєме ведно із Словаками і мы.” По таких словах было вшытко ясно, стратили ся похыбности, не было місця про спекуляції ці якісь додаткы, доповнїня, высвітлєваня што значить народность Русин.

Під зорганізованя стрічі ся підписав **Мілош Карасек**, котрый з драматургом Василём Турком сполупрацовав на театралнім полю. І ту драматург Театру Александра Духновича записав ся приступом собі властным, драматичне уменя робив способом, на котрый ся кінцём вісемдесятих і зачатком девятдесятих років мало хто одважыв. Театер А. Духновича мав тоту честь і щастя, же і заслугов **Василя Турка** зачав як єден з першых неісту, експерименталну путь, котров проразив нелем на словеньскых сценах, але був

жаданий і в заграничу. Як ся на тоты рокы позерать пан Мілош Карасек?

– *Нову еру в ТАД зачав тогдышній директор Ярослав Сисак, котрый понукнув місце драматурга В. Туркови. Тот властно розбігнув наштартовану машину і тренд театру зміцнєв, притягнув до нёго таких драматургів і сценографів як Йозефа Пражмарія, Блага Улара, але і мене. Споминам собі на першу еру „Сашко”, котра выкликала бурливы реакції нелем зато, же ся там на сцені вказав голый чоловік, што дотогды было табу, але главно прото, же там був зображений советський вояк в неґативнім світлі. А як собі споминам на сполупрацу з Василём? Робив єм з ним 5 років як інтерный сценограф. Часто сьме были в конфлікті, надавали єден на другого, самособов у професіоналній ровні, што было про Василя призначе. З одступом часу єм го порозумів. Василь мав дар повісти річі ясно, зрозуміло, без будьяких похыбностей і в тім часі був про мене як зъявлїня. Потім єм похопив. Заки я базировав на умелцькім выконі, Василь був у тім інтелігентнійший. Про нёго був пріоритов чоловік, котрого доказав вытягнути на верьх ёго способностей. Так вытяг на світло світа забытого драматурга Пражмарія. Василь Турок про мене був єдиным практичным філософом, котрый мав прісний погляд на весмір, але і на людєй. Ніч од них не чекав, брав їх з позітивами і неґативами як штасть природно. Знав світу наставити зеркало. А нелем наставити. Він го і порядно розгомаєв і любив ся побавити на людській тупости, безоглядности, фарізействі, малости людського духа...*

Рештаврація Аґат ся стала про Василя Турка місцём ёго каждоденного перебуваня. Каждый, хто го хотів стрітити, знав, же го там найде і пан Турок буде охотный жертвовати му свій час, одповідати на ёго вопросы, дискутовати, полемізовати на будьякы темы. Быв то властно якийсь ненасилный дискусный клуб про тых, котры хотіли комунікувати, котры мали што повісти, або глядали одповіді на свої вопросы.

Таков природнов, без будьяких офіціалностей была і стріча в Аґаті в день Василєвых менин. Не падали там помпезны слова, люде, котры ся хотіли зйти, пришли, дискутовали, споминали... Так, як за часів Василя Турка-Гетеша. **Кветослава КОПОРОВА, фоткы авторкы**

Чоловік має неперестанно міряти властну глыбку

Сучасна русиньска література, выхидивши з можностей розвитку в минулых десятирочах, можеме повісти, же чекать на свій творчий потенциал. Наперек тому, і днес є в ній дакілько зрілых авторів, які своєв творчостєв ставляють путь, по якій бы в будучности могли і мали іти новы русиньскы таланты. Бесспорно, єдным з тых найвызначнішых „архітектів” новой літературы на Словеньску, але далеко з етнічным пересягом, є **Штефан Сухый**, який 24. мая 2006 ся в творивім елані дожив шістдесяты. Є то плодний автор, який і хоць, як сам говорить, в русиньскім літературнім процесі іщі не вырік послідне слово, уж днесь мож о нім повісти, же ёго літературна робота є шырокоспектрална, бо ся проявлять у многих літературных формах і жанрах: зачинав поезієв (збіркы „Гірська вишня”, 1982, і „Сонячна композиція”, 1987 выдав по українськы, далшы по русиньскы – **Русиньскый співник**, 1994, **Енді сідать на машину вічности**, 1995, **Аспірін**, 2006), выпробовав свої творивы силы в области гуморістичной прозы (**Як Руснакы релаксують**, 1997), удомашнив у нашій літературі жанер радіогры (**Добра вода**, **Склероза**, **Рулета**, **Хліб души отця Александра**, **Владыка або добрый ученик Хріста**), є драматичным автором (**Выбраны урывкы із Старой і Новой Заповіді**), але ай творцём поезії про діти (**Азбукарня**, 2004). Своєв творчостєв писатель вытяг русиньску літературу із простонародной фольклорной описности, причім вніс ай значный вклад до розвоия русиньского языка. У році 2000 за свою літературну творчость був оцінений тітулом **Лавреат Премії Александра Духновича за русиньску літературу**.

З приводу жывотного юбілею Штефана Сухого сьме з ним зробили слідуюче інтервю.

• **Маестро Сухый, в тоты дні Вам прибив шестый крижик на плечах. Як переживате тот, подля многих теоретіків людської – а окреме мужской – души, критичный час: як чоловік, як майстер пера, як сіяч русиньского насіяня?**

– Чоловік собі не выбере вік. Але як є молодой, хотів бы быти зрілішым, но а кідь приїде дозрілость

душевности, так шістдесятыи тайні тужать за молодша-нём, глядають познатости з молодыма дівками і тужать з нима быти невірными властным женам. Є в тім фалаточа дітнівскости, але така марнива є часовость людського жывота. Ласка про чоловіка все є ясным шваблїком

(Закінчіня на 2. стор.)

Асоціация єдного братіславского „полїцайта“. Кого буде зъєдиняти?!

Затля не зъєдинять нияку конкретну русиньску організацію (позн. автора: ходем так было в часі писаня той статі 14. 6. 2006 подля нами здобытых інформацій), **лем трєх членів приправного выбору на челі з робітником Містської поліції в Братіславі – Инж. Яном Липиньскым**, котрый єдночасно є. окрем іншого, ай підпредседом Здружїня інтелігенції Русинів Словеньска, і підпредседом Русиньской оброды на Словеньску. Можно тоты дві організації першы вступлять до затля сполку трєх фізичных особ.

Такоже в сучасности на Словеньску суть евідованы дві русиньскы асоціация, котры vznikли скоро сучасно. Єдна – **Словеньска асоціация русиньскых організацій** ся сформовала подля вшыткых правил, т. є. по поданю интересуючих ся русиньскых обчаньскых обществ письмовой пригласкы з копієв своїх зареґістрованых станов, зреалізовано установочой членської громады за участі лідрів шестєх приголошєных русиньскых організацій, схваліно станов асоціация, по вольбах выконного выбору, председы, під-председы і контролно-ревізной комісії, схваліно узнесїня, по насліднім посланю вшыткых документів (главно опраєных станов подля припоминок притомных на установчім зобраню) на реґістрацію на Міністерство внутра СР. Тота асоціация ся мала спершу звати – Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці, але по перечітаню скорочїня той назвы (АРО в СР, што у нас АРО є одділіня про тяжко і смертельно хворых у шпыталю) участници зобраня были согласны зо змінов назвы асоціация на Асоціацию русиньскых організацій Словеньска (АРОС). На створїня такой асоціация сьме достали мандат од председы Світовой рады Русинів а тако зъєдиняня ся до асоціация было закотвєне і в Узнесїню 7. Світового конгресу Русинів, і на засіданю Світовой рады Русинів. Але несподіваня про нас настало, кідь нам становы нашей асоціация міністерство вернуло зато, же з таков назвов (позн. автора: хоць не цалком таков!) уж была перед нами зареґістрована єдна асоціация, котра сі „пожычила” нашу первістну назву – Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці. Такоже первістну назву асоціация сьме мусли змінити на **Словеньску асоціацию русиньскых організацій**, а тым і ёй становы переробити і зясь їх послати на реґістрацію, котра была зреалізована **12. 6. 2006**.

А на другім боці, маме ту асоціацию, котра vznikла „на труці”, главно протів моєй особы, протів моім активітам, протів котрых **пан Липиньскый** боєє уж пару років. Такоже, кідь ся дознав, же закладам асоціацию русиньскых організацій, так ся барз пошыковав, жебы ня перебіг. А подля нашей легіслативы ся то дасть зробити барз легко і скоро, кідь наведе іщі бывате в Братіславі і маме знамых на компетентных урядах. Такоже штатутарь той другой асоціация выповнив вьєдно з далшыма двома ёго „знамыма або близкыма” єден формуларь, котрый ся зве „Пропозиция на реґістрацію”, вшыткы го підписали як члены приправного выбору і вьєдно зо становами і 1000-коруновым колком одніс тоту вшытко штатутарь на реґістрацію прямо на Міністерство внутра СР. А кідьже сповнив вшыткы основны правны нормы з тым споєны, была ёго **Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці** (АРО в СР) зареґістрована **19. 5. 2006** а на кінці тых станов є увєдженю, же тоты были схвалєны установочов громадыв **10. 5. 2006** (!?). Але ніхто доднесь не знать о тій сходзі, може, ся о ній дочітаме на сторінках InfoРусина?! Такоже і в тім нас перебіг, бо наша установоча громада („нажаль”) была аж **13. 5. 2006** а писало ся о ній і в наших Народных новинках, і є о тім статя ай интернетовой сторінці www.rusynacademy.sk в рубріці **АСОЦІАЦІЯ**.

Такоже на закінчіня: Чом тако понагляня ся? **По перше назлостити ня, по друге вытворити конкурєнчну асоціацию а через ню ся дістати до Світового конгресу Русинів і Світовой рады Русинів! Такоже бой без будьякой ганьбы, без будьяких моральных заборон, лем, жебы пан Липиньскый выграв над „даякым” Зозуляком і сповнив собі свої амбіції „воджатая, координатора і сивой еміненції” вшыткых Русинів на Словеньску, але помалы і за ёго границями?! Затля „конкурєнчна” Асоціация русиньскых організацій в СР є лем сполком трєх членів приправного выбору, нияких конкретных русиньскых організацій а у своїх становых лем общо конштатувє: „Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці зъєдинять фізичны особы русиньской народности, русиньскы народностно-культурны общества і коллективы.” Але ниякы конкретны не увів! Свій погляд на тоту вшытко по перечітаню той статі няй собі зробить каждый читатель сам, без далшого мого коментаря. Лем, предці, єден коментарь і так на конєць іщі придам: **Ян Липиньскый** уж три рокы за собов на засіданях комісії про русиньску народность меншину як порадного органу на Міністерстві культуры СР все давать пропозицию, жебы нашим двом періодикам – **Русини** і **Народным новинкам** не дати ани коруну зо штатной дотация, жебы так зліквідовав тоты выдаваня і замовчав ай подобный голос, котрый у наших новинках і на нашій вебвой сторінці мусить неприємно чітати. Але затля жыєме і писати будеме, і о таких „махінаціях, маніпуляціях”, котры указав найновше пан Липиньскый.**

Александр ЗОЗУЛЯК,

председа Словеньской асоціация русиньскых організацій

(Продовження з 1. стор.)

а як дакус постарієте, зачнете ся нараз бояти, же ї несподівано загасить смерть. Вера, вера, суть то праві они, дві дамы нашой екзистенції – ласка і смерть, што нам кладуть вінці раз на голову, а раз на хрест. І я не інакший. Як други. Думам на обидві. Здасть ся, же ай наперек страху, нашов єм часточне vyrivnanya ся із довгом, який од ня чекать смертонька, а то в тім, же при страчню помыселности ся перестану контролєвати властным сейсмографом і ани не збачу, як єм зматеріалнів.

Дакотры ся чудують бывшым комуністичным ідеологам, же на стары роки зачали быти активныма вірниками. Змінила їх вікова дозрітєв, потреба душолюбкы і страх перед смертєв. Вшытко є то глядана рівновагы міджі тым, што было і што іщі лем прийде. А кідьже ништо не знає, што го чекать, так ся прийдешнєсти боять. Я ся хочу тримати небоязным, но тыж мі ся то не все удавать.

● **Належите к найвызначнішым русиньским поетам перелому двох стороч, окреме вызначных про русиньскый народ. Чім тотя эпоха ся стала вызначна про Вас?**

– Тото, чому гварите эпоха, є порядне свинство. Все вас намачат до дачого, в чім сьєтє праві не хотїли быти. Але же сьєтє огниваками ширококолективной людьской посполитости, так мусиме іти із струмінєм, який нас несе ай без прічїніна властной волї. Быв ту комунізм, є ту капіталізм, революція ся вчєрєдє із революцієв, а вы конштатуєте одразу, як сьєтє в такім свинствї могли або можете жыти. А кідь чоловік мать у собі кус почливости к собі і к другим, є му ганьбливо, же ніч валушно не выконав про тото, абы ся эпоха змінила к лїпшому. Же то є наївна позїція? Не знам, не знам... Но єдно знам. Же кідь єм був у минулости комуністом, так бы-м то днес так легкомыселні і по юдївскы не запекав, як поедны мої класниці із середнїй і высокїй школы. Суть неодповідныма екзистенціями, а то є грїшне. Они властні нігда ниякий прапор не несли, а были лем касїрами, які рахують процента властного хосна.

Конець 20. і зачаток 21. стороча про нас, Руснаків, був жычливим, бо вытворив благодарну сполоченську ситуацію на установлїня русиньского народа із конштїтуцїєвными правами. Мене то порадовало. Але радовати ся народженї дїтїні є єдно, а жывити ї, выхвлєвати і знадоблєвати достойносьями є далшым важным поступом, котрый в рамцю розвиваня русиньской культуры треба нутні без перестанку організувати. Так бы-м по отцєвскы од радости ріс, кідь тому дїлови были нахылены Греко-католицька і Православна єпархїя! Але видїте, душевнїй плач нас мусить заливати, кідь мусиме смотрити на словакїзацію грекокатолицькых Русинів і на українізацію (пасівну) православных наших вірників. Другы церьковли отваряють народны школы вшєліякых тілів, а нашы обидві єпархїї суть так акурат способны отворити притулцькы про бездомовцїв і про ромскы слободны матери. А щї є ту єден розмір денационалізації Руснаків. Посмотрїйте ся, так повїсти, на кадрову політику обидвох єпархїї: што новий єпіскоп за послїдні десятироча, то родувірнїй Словак. А далше потїм од того ся одвивать такїй поступ церьковной верхушкы, же священїкїв-русиньскых патріотїв настановлєють на безвызначны села, а централны фарности із многолюдным вірництвом обсаджують словеньскыма або прословеньскыма богослужытелями. Другый народ бы таких духовных провадїмерів послав ку чортовїй матери, але мы все были горды на хамелеонський рефлекс. Покры споминаный статус не помине, не буде у нашїм народї той силы, яков ся вызначовали зроды другых народів. Што з тым чїніти? А тымто вопросом є про ня вызначна сучасна эпоха.

● **Все сьєтє были плоднїм автором, але здасть ся нам, же аж процес русиньского етнічно-языкового возроджїня Вам понукнув найадекватнїшїй простор на самовыражїня, в якім днесь бесспорно домінуєте як зрїлий автор з шыроким забером – поета, прозаїка, драматїка, але тыж тлумача іншоязычной літературы... Наповнїли ся Ваши очєкованя з новонаступеной пути?**

– Русиньскый язык, який бы бідный не був, став ся про ня істотов, бо знам, же кідь ним ословлю своїх краєнїв, так мі порозумлєть. Є то істота комунікативной перцепції. Є тыж правдов, же русиньска рєчова і правописна норма є росколєсана, але у масовых медїях, головнї у кошіцькїм радїю, яке має найроспространєнїше публікум, бы ся то ставати не мало. Я не годен слухати говорене слово працovníкїв русиньского тіму. (Із часточным вынятком панї

Сїлвії Зелінковой.) Не говорю то зато, бы ся на ня гнївали і ани не зато, же ся на них гнївам я. Розумлю тому так, же собі іщі не застигли освоїти норму, лемже уж бы був час, дамы і панове профєсіоналы, вєдь сьєтє казателями і мусите мати прото фантастїчно велику одповідность! Із народным словом ся не смїє нараблєти, як із погублєным вином а неумыселна зрада болить

● Наш юбілант, активный дописователь і писатель зо Стаціна – Штефан Сухий.

двоєко. А тото, што ту повїдам, ня не мерзить, але болить. З другого боку, тішать ня успїхы, чуджї і властны, бо вшыткы суть нашы.

А што ня не болить, але свєрбїть? Та неекзистенція русиньской поп-музыкы. Хто тоту потребує підойме? Русиньска оброда, радїю або здружїня Русин і Народны новинкы? Будеме їм на помочї при тім рїхтованю пожывы про нашу нову генєрацію.

● **Ваш вік, людьскы і авторьскы скусности Вам доволують критїчно ся попозєрати на уровень сучасной русиньской літературы і, може, накреслїти єй перспектїву...**

– Мої писательскы колеґове... Наїсто, же на їх творчу продукцію смотрю не поменше критїчно, як на властну. Найвєце інспїратївно про мене є спомїдї выштыкых поезїя Мірослава Лацовой, студенткы Пряшівской універзїты. Її стїшкы суть прекраснї выпїнтованы, повны необычайных словных спїонь, Мірка не глядять у поезїї легшу путь, але у словнїм пралїсі хоче найти властнїй выдрєвалнїй режім, а то ся на літературї чїніть: глядана іщі неповїдженого нїкым, прїчїм не їде о темы, але о способ высповлєваня ся.

А далше суть ту авторы, як Штефан Смолей ці Осиф Кудзей. Тїшить ня, же екзїстують, же суть продуктївны із довгорочных лінієв тенденції якостї продукції, но к ус мі припоминають молотячу машину, што мімо зерна валєть ай множество соломы. Звїршують любовольну тему, но при їх богатїй плодороднївности ани єдному не прїйде на мыслє, же іщі нашы школярї не мають постихотворчену ани єдну народну повїсть або приповїдку ці вызначну історїчну тему. Не валєйте слова без предшєтвенного передуманя выбраной темы і снажте ся не ужывати римы тіпу „робити – ходити“... Але радїи суть нато, абы сьєтє їх давали в першїм рядї самы собі.

Лїтературу оживлєть молоды авторы. Література є тяжкый труд, як го злегшєш і мотлошиш вшытко і вшєліяке до єдної судїны, стаєш ся мїліонарєм на рядкы пописаного папіря, но не мїліонарєм на златы слова. Час тя зарядить поступнї міджі забытых а за тым наїсто же ани єден творець красноты не бажїть. Тото кредо мам усе в мерьку, кідь ся зберам склєгати грудку красы.

На русиньскїм літературнїм полю є ходем так много работы, як на полю неоранїм. Нїт вызначных поєм, ани історїчных романів, прозы о вызначных сучасных і недавных событїях в нашїм жывоті, наприклад, прозы о благословленїм Гойдїчовї, о оптації, колектївізації, о войнї, также не є ся часу забавлєти пустыма темами а ла ой, Бєскїде, ласка, боже, ласка, ці іншыма трафаретнїостями, на котры мімо автора не є ништо пышнїй. А што дїтська література, драматїчна творчость? А мы лем уперто пишеме баєчкы аж до омерзїня. Література вымагать статєчну роботу і солїднї ерудованых творцїв. Кідь будеме хотїти ословлєвати і піднімати народ высокостнїма літературнїма вытворами, тогды сі можеме повїсти, же есьєме майстрами. Пастырь одповідать за стадо. Стадовы то вшытко єдно, бо оно ся вовка напудить аж як го увидить. Пастырь негораздну зьяву мусить знати ай предповїсти. Мусить быти, штоська як пророком. Согластєте, колеґове? Чоловік має непєрєстанно мїрять властну глїюкы...

За розговор подяковала Анна ПЛІШКОВА, фотка: А. З.

ПРОГРАМ

засіданя Світової рады Русинів 28. мая 2006 у Криницї (Польско)

1. Прїятя новой русиньской організації – Асоціації русиньскых організації Мадярська міджі членів Світового конгрєсу Русинів а їх представителя (предсєду) Др. Штефана Лявинця за рядного члена Світової рады Русинів (П. Р. Маґочїй).
2. Прочїтаня справы о фїнанцованю СКР (реферєує А. Зозуляк).
3. Статус СКР як реґїстрованой організації Русинів на Словеньску (А. Зозуляк).
4. Контроля повнїня Резолуції 8. СКР із 25. 6. 2005 у Криницї (Польско) і Резолуції зо засіданя СРР із 19. 9. 2005 у Руськїм Керестурї (Сербїя) (П. Р. Маґочїй і А. Зозуляк).
5. Дїятельство предсєды СРР од послїднєго засіданя СРР у Руськїм Керестурї (П. Р. Маґочїй).
6. Вопрос штруктуры делеґації на 9. Світовый конгрєс Русинів у Сїґетї (Румуньско) в 2007 роцї.
7. Справа о приправї 9. Світового конгрєсу Русинів у Румуньску (Г. Фїрцак).
8. Стратєґїя работы СКР – становлїня 2 найважнїшых проблемів Русинів у кождїй членьскїй державї СКР (реферують вшыткы члены СРР).
9. Рїзне.
10. Прїятя Резолуції зо засіданя СРР у Криницї.

Резолуція

зо засіданя Світової рады Русинів 28. мая 2006 у польскїй Криницї

1. Было прїяте нове представнїцтво з Мадярська до Світового конгрєсу Русинів – Асоціації русиньскых організації в Мадярську, а тотя выбрала Штефана Лявинця за члена Світової рады Русинів.
2. Вшыткы членьскы організації мусять каждый рік платити членьске 100 амерїцькых долларів. Тоты, котры організують в данїм роцї засіданя Світової рады Русинів, мають право пожадати о одпуцїня членьского.
3. Схвалює ся 500 амерїцькых долларів річно на фунґованя канцєларнї Світового конгрєсу Русинів.
4. Світова рада Русинів схває дотеперїшне дїятельство єго предсєды і жадаєтє далшу активнсть на мїджїнароднїй аренї.
5. Каждый мать додати предсєдовї Світової рады Русинів по два найважнїшы проблемы, котры мають Русины в данїм штатї, жебы їх мїг декларовати на вызначных стрїчах з чєлнїма представителями окремых штатів і європских інштїтуцій.
6. Треба глядати можности обертати ся за фїнанцїями і до європских інштїтуцій і організації.
7. Быв зволєный двїчлєнный выбор (Гєорґїй Фїрцак і Штефан Лявїнец) про глядана фїначных можностей помочї з Європской унїї.
8. Сїстєматїчно ся повнєть резолуції з восьмого Світового конгрєсу Русинів у польскїй Криницї і з послїднєго засіданя Світової рады Русинів у сербскїм Руськїм Керестурї в роцї 2005.
9. Вітаме участь Русиньской оброды на Словеньску в работї Світового конгрєсу Русинів, але лем у складї асоціації іншых русиньскых організації Словеньска. О тім ся мають договорити предсєда Русиньской оброды на Словеньску Владимїр Протївнїак і предсєда Словеньской асоціації русиньскых організації Александр Зозуляк до найближшого засіданя Світової рады Русинів.
10. Главнїй організатор девятого Світового конгрєсу Русинів у румуньскїм Сїґетї Гєорґїй Фїрцак буде в септємбрї 2006 інформовати вшыткых членів СРР о точнїм датумї 9. Світового конгрєсу Русинів.
11. До приправного выбору найближшого конгрєсу будеме ся снажыти запоїти тыж православного і грекокатолицького священїка зо Сїґету.
12. Найближше засіданя Світової рады Русинів буде в януарї – марцу 2007 у Сїґетї в Румуньску.

Вступ до Руського дому ся не обышов без проявів некултурности і інциденту протїв новинарєви з боку Ш. Секєрака

Обїцяня справцї Руського дому в Пряшовї (позн. ред.: рєсп. Надації Руського клубу 1923), же 15. мая 2006 буде тот дом отворєный про людєй, ся наконець сповнїло. Стало ся так по скоро двїрїчнїй павзї (позн. ред.: покы мы знаме та скоро по штирїрїчнїй), почас котрой была тотя културна інштїтуція Русинів заперта, бо ся реконструовала. Фактом але є, же Руськый дом був отворєный в першїм

рядї з ініціатївы Руського клубу – 1923 на челї з Гаврїїлом Бєскїдом і з членьсков базов, котру не акцентує новозалєжена Надація Руського клубу 1923 під веджїнєм Конштантїна Барны. Надація мать лукратївнїй обєкт Руського дому з фундушом записаным у листї властнїцтва і ґаздує з фїнанцїями з пронайму фїрмам просторів Руського дому.

(Закїнчїня на 3. стор.)

● Главны протаґонїсты бурливого вступу до Руського дому в Пряшовї членів Руського клубу – 1923 і новинарїв 15. 5. 2006: (злїва доправа) справця Надації Руського клубу 1923 Ш. Секєрак, член справной рады споминаной надації П. Бірцак і конферансьєр стрїчі П. Країнїак, мл.

Вступ до Руського дому ся не обышов без проявів некультурности і інциденту протів новинарєви з боку Ш. Секерака

(Продовжіння з 2 стор.)

15. мая 2006 пришла до Руського дому приближно тридцятка Русинів, котры ся надіяли, же ідуть на культурну акцію споєну з отворінєм дому. Але такий вступ до обекту спроваждали емоції, котры переросли до звад (позн. ред.: але і до великого крику і буханя по столі главно єдного члена Рады споманутой надації Павла Бірчака, але і справці Штефана Секерака). І так няка культурна акція ту не была, властно, ани не была в плані. На вопросы новинарїв о тім, який мають план діяльности, штатутарі не знали одповісти. Стрїтнута наконець мало такий характер, же ся обидва боки взаємно нападали і обгравали платность своїх громад (сходин) і членських баз двох екзистуючих Руських клубів – 1923. Лем на марґо, Руський клуб (РК) – навколо Константина Барны і Штефана Секерака подав жалобу на Окресный суд у Пряшові і жадали потверджіння неплатности членської громады і председництва Г. Бескида. На дві вызначены судны їднання наконець жалобці не пришли і жалобу стягли.

Проблем невырешеных одношінь зато позначив атмосферу стрїтнута. Реакція не пришла ани на пропозицію члена Бескидового РК – 1923 Петра Крайняка, а то жебы Надація Руського клубу – 1923 была зрушена, абы председове обидвох груп одступили з функцій, группы жебы

ся соединили і зволили нового председу. „Сьме єднозначно протів того, жебы Надація надале фунґовала, бо vznikла лем з волі штирєх людей. Пропоную, жебы справцєм Руського дому в Пряшові ся став Михал Гудак, котрый ту роки робив, мать скусености ай решпект людей“ – повів П. Крайняк. Но опоненты о пропозиціях дискутовати не хотїли. Навспак Павел Бірчак заступавоючі Надацію і другый бік підкреслив, же зрушіня Надації не приходить до увагы. „Надація vznikла і зато, жебы собі прихыленці Бескида не привластнили тот масток. Нияк ся не заслужили, жебы Руський дом биве вернутый Русинам, а высуджена є затля лем єдна третина мастку, о дві третини іщі будеме боєвати на суді“ – твердив П. Бірчак. Одповіді на вопросы о тім, ці суть согласны скликати обидві членські бази і голосовати о новім председови, ся выгнув.

Намісто приемной стрічі ці планованя культурных активіт ся в салі озывав крик і пискот, котры не принесли ниякий выслідок. Обидва таборы Русинів не нашли сполочну реч. Стихли лем на малый момент, кідь проговорив Михал Гудак. „Пережывє см од року 1954 в Руськім домі много років, интензїено см в нїм робив од 1970 року. В клубовім і інішим культурнім діяльстві ся ту реалїзовали мої сынове і діти многих наших приятелїв.

Теперь ся перед нима ганьблю і чую ся неприємно, кідь приходжу на то, же ня дахто одбивать. Чекає см, же ся соединять розумны люди і будуть ся старати о Руський дом, на котрый ся поскладовали наши предки, же тот дом буде служити вшыткым“ – повів з емоціями М. Гудак. Припомянув тыж, же подля єго представы бы ся мав Руський дом в рамках Пряшівского самосправного краю стати якимесь методічным центром і в міжнароднім контексті, значить і про крайнїю о світі.

Єго погляд підпорили ай іныи участници. Сходили сьме ся ту як штуденты Руськой гімназії, докінця ай по революції в 1989 році, але уж барз довог ся ту ніч не організовало. Про нас є тот дом культурное інституційє, як наприклад Парк культуры і оддыху – Чорный орел у Пряшові“ – реаґовала на події Ольга Колларова. І Георгій Бобак і єго жена Марія підпорили єй погляд і жаляють собі, абы тот дом бив культурным центром Русинів без розділу і жебы їм ніхто не дїктовав, хто там може, а хто не може вступити. „Підпорумє зьєдночїня клубів і демократичне вєджїня. Мадяры ся знають споїти, ай Русины бы мали тігати за єден конець“ – додала Марія Бобакова. Но стріча потвердила, же реальность є чалком інакша і проблем зїстав невырешеный.

Анна КОШУТОВА

Аня, як єй знаме

(К вызнамному юбілею Анны Седлачковой)

Щїрость, добросердечность, а, главно велика способность выслушати того другого і одовздати єму свої рады – так бы ся дало в короткости характеризувати нашу добру приятельку, велику підпорувательку русиньского руху на Пряшівщині Анну Седлачкову-Ячанїнову. Она ся жывє інтересує о русиньскій діяло, о сполоченьскій жывот, не далеки єй суть ай актуалны вопросы в нашім штаті, соціална політика і под. З нєв мож поговорити на будьяку тему. Притім є скромна, толерантна дама із вкусом што до обліканя, што до высповлєваня своїх думок. Не выставує ся, не выпинать, зїстає при землі як каждый єден обычайный чоловік, што штоська пережывє. А, предці, не є чоловік як чоловік.

Аня, як і в редакції по камаратьскы зведе, вхабила за собов слїд своєй роботы. Молода генерація наїсто о тім мало знає, а нелем молода, же Аня Ячанїнова із Цїґлы, Бардієвского окресу, прокладовала своїма ножками пішкми русиньскому танцю в бывшій Чеськословеньску як солістка оперетты, а пак Піддукляньского українського народного ансамблю в Пряшові, де одробила скоро 10 років своєю молодого шумного жывота. Затанцєвала собі у Трємбіті, в Марусі Богуславці і в іных премєрах аж до 60-х років минулої стороча. Пак істий час робила в драмколективі театру, скады надобро одышла із сцены. Вымінила єй за прозаїчну роботу в театралнім буфеті а потім в складі високошкольського інтернату в Пряшові.

На театралны часы мав Аня красны спомини. На сцені ся блисла, як комета. Шумна, молоденька дївчина з валалу, який ладность позыбу, докладных ліній тіла могла позавідити неедна жена. Бив інтерес о єй особу. Не міг не обернути на ню увагу ай тогдышній директор Народного театру в Братїславі, бард словенського театру Андрій Баґар, який єй хотїв анґажовати до найвызначнішого словенського умельцько тілеса. Не одышла. Не довіряла собі? Бояла ся великого світа? Не знати. Зїстала дома, як много іных русиньских талантів.

• 13. юна 2006 члєны редакції Русин і Народны новинки поздравили свою доворічну сполурацувнічку, котрий букету квіток і скромный дарунок передав шефредактор А. Зозуляк.

В чїмсь нам припоминать Грету Гарбо. Як і она, блисла ся і одышла до забытїя. Припоминать нам єй ай своєй подобов, і хоць, правда, Аня, ся нам любить вєце. Грета Гарбо і Аня Ячанїнова – предці, є ту розділ. Грета є до днєсь преферована за свою таємность, за своє зникнутя із сцены, наopak Аня, єй не кличуть ани на вєкшы славы пряшівского русиньского театру. Таки сьме мы, Русины. Забываєме на тых, што стояли при зроді красы.

Жывот ішов дале. Аня сі не усвідомлює плын часу. Тїшыть ся із здоровья, котре єй, слава Богу, не зраджує. Із єдиного внука Джона, ай кідь ся находить далеко в Ракуську, находить к нєму путь. Ай він ку нїй. Ведно з матірєв, Анінов дїтков Евїчков, єй навщївляють в Пряшові, а тоту навщїву їм Аня час од часу одплачує.

Як пережыває одлучїня од професїональной сцены, як ся вьрївала з хвороттов своєю мужа Мілана і наконець з єго смертєв? Што єй зїставало? Треба было йти дале... Не стала ся з нєй Грета Гарбо, але зїстала сама собов. Тото єй заспокує доднєсь. Є то красне чутя.

Кідь на єй вызначный юбілей 13. юна (нар. в 1913 р.) ся в Пряшові зышли єй дві сестры і брат Миколай, третя – найстарша Маря, уж є небїжка, было чути потребу таких стріч і в будучности. Теперь тота роль організованя родинного жывота зїстала на Ані, як теперь на найстаршій. Зузка, што жывє в Баньскій Бістріці, високо вызнає выходный обряд і русиньське діло, Аня жывє у Свіднику, а вшыткы три і з братом Миколаєм, што нашов пристановище в русиньскім селі Дренїці, Сабїновского окресу, суть вірны одказу своїх предків. Прадїдови Дїмітрієви Шепїткови, який з торбинков ходив выбирати од людей складїщину на Церьков се. Михаїла в Цїґлі, на діда (по матері) Яна Шепїтку, што дав зробиити лавкы в церькви, який доднєсь стоять, на свою матір, яка тримала дома три углы. А нянє? Тот 13 років бороздив канадськы лісы як лісний робїтник, жебы ся наконець навсе вернути к своїй родині. Не мож забыти на бабку, што ся вызначовала людьсков мудростєв і была великов організаторков у родині.

Аня позбєрала од своїх предків то найліпше. Од матерї красу, од бабкы мудрость а од нянька русиньску доброту. Бог єй дав талант, котрый не світив довог, але засягнув тїсячї сердець-позерателїв. А то є дость.

На многая і блаґая літа, Аня!

Марія МАЛЬЦОВСКА,
фотка авторкы

Суть нашыма неприятелями?!

Чїтаючі рядкы в статї Александра Зозуляка Чом є Руський дом запертый?, морозило ня по хырбеті, а в дусі, як оддана Русинка, мічно єм ся ганьбила за таких Русинів (котры собі, може пишуть або нияк не пишуть русиньску народность), же докажуть публічно назвати таких людей, як Юдр. Петро Крайняк, єго сын Петро, Федор Віцо, Николай Ляш, Димітрій Крїшко і іных, же суть неприятелями і же в Руськім домі не мають што робити. Так само, же нашы Народны новинкы суть „смердячіма“.

Єдины нашы новинкы, котры од 1991 року із своїма редакторами, дописователями і сполурацувниками зограла велику роль в русиньскім возроднім процесі, мають быти теперь „смердячіма“?

Ай кідь жыво в Снині, судьба і діяня Русинів ня інтересує. Роки ся запоюю до нашого возродного процесу своєй творчостєв: стишками, співанками і цілыма культурными пасмами, в яких ся пригварям Русинам. З той причїны ся хочу одкрыто высловити о „чуді“, што ся діє навколо тязко выбоєваного станку про Русинів, Руського дому в Пряшові.

Уж давнїше єм писала в наших новинках, же такий дім бы мав быти одкрытый і приступный шырокой громадї Русинів

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

без розділу, вшыткым русиньскым організаціям на Словеньску, окремым людем, а главно редакціям русиньских новинок і іных выдань. Каждый бы мав там найти своє місце і організовати свої активнїости на хосен Русинів (тому бив Руський дом в минулости призначеный), або лем так просто міг прийти прочїтати, проштудувати якусь нашу русиньску книжку ці нашы новинкы. Каждый Русин бы ся мав там чути, як у своїм роднім домі...

Лемже, погы люде, мено яких я нїгда не чула і не відїла написане в рамках організованя якоїсь культурно-освітної події про Русинів, тримають тот дім запертый і не доволяють до нєго вступити тому або іншому Русинови, бо він, реку, є неприятелєм, бо не пасує їм до карет, а тым розділюють вызнамных активных Русинів на приятелїв і неприятелїв і сидять на наємных грошах од чуждїх організацій, як жабы на жрдїлі, нїгда тот дім не буде красным культурным станком про Русинів Пряшівщини і цілого Словеньска.

Є мі жаль, бо єм мала можность уже там выступати з нагоды 80. річницї закуплїня Руського дому, кідь на чєлі дому стояв іншый чоловік. Тїшыла єм ся, барз єм ся тїшыла на далшы акції. Зїстало лем при тішіню.

Марія ГІРОВА, Снина

Бой о Руський дом продовжує

Міморядна членська громада членів Руського клубу – 1923 была 15. юна 2006. Скликав єй выбор під вєджїнем Мґр. Гавріїла БЕСКИДА, котрый членів поінформовав о моменталній ситуації і кроках, котры выбор хоче зробиити у звязи з властництвом Руського дому.

По довгых перепетїях коло реконштрукції Руського дому выбор Руського клубу – 1923 на чєлі зо Штефаном Секераком перевів властницкы права на новий субект – Надацію Руський клуб 1923, што несподївало вєкшыну членів РК – 1923. Зато вырїшили подати на суд жалобу

о неплатности членської громады, на котрій была спомянута Надація без їх згоды створена і наслідно на ню переведжений маєток – обект Руського дому. Было то зроблено нетранспарентно, што выкликє похыбность о честности такого кроку.

На членській громадї было приятых і 11 новых членів Руського клубу – 1923, котры тыж підпорили думку, же Руський дом мать належати вшыткым Русинам, не лем пару „выволєным“, котры собі на нєго узурповали право. О далшїм вывою ситуації будеме поступно інформовати.

К. КОПОРОВА

Народна збірка на захрану Руського дому

Дорогы Русины! Дорогы братя і сестры!

Обератаєм ся на Вас вшыткых дома і за границями нашой републікы з просьбов підпорити Народну збірку на захрану Руського дому в Пряшові.

Маєток будовы і фондуша Руського дому, на котрый ся складали нашы предки і купили го в 1925 році за 280 тїсяч Кчс, дістав ся до рук горстки людей, незнамых в русиньскій культурі, які заложыли Надацію Руського клубу 1923, і таким способом пришли незаслужено к тязко купленому маєтку Русинів главно Пряшівщини. Маєток бив оціненый на сучасных 9, 5 мільона словенських корун.

Просиме вас фінанчно підпорити снажїня, абы сьме вшыткыма правными кроками, подля законів Словенської републікы, доказали наवरнути Руський дом вшыткым Русинам на Словеньску, абы служыв на тоты цілі, на котры бив куплений – розвой главно культурно-освітнього діяльства міджі Русинами.

Будеме вдячны за каждую коруну од каждого Русина а в Народных новинках і на нашій интернетовій сторінці www.rusynacademy.sk (в рубріці ОРґАНІЗАЦІЯ – Руський клуб – 1923 – Народна збірка на захрану Руського дому) ся обявить мено каждого добродителя і сума, з яков підпорив тото препотрібне діло.

Грошы посылайте на чїсло рахунку 2625039422/1100, Tatra banka, a. s., робоцька Prešov. Допереду щїро дякуєме за Ваше добродительство.

Выконный выбор Руського клубу – 1923

Недавно вышли дві новы книжки

Єдна в Ужгороді, друга – в Пряшові, перша мать назву „Энциклопедия Подкарпатской Руси“ автора проф. Івана Попа, знамого історика, друга ся называє Аспірін автора Штефана Сухого, вызнамного русиньского писателя, лавреата Премії Александра Духновича за русиньску літературу.

Єнциклопедія І. Попа є другим росшыренным, доповненым выданєм о історії і сучасности Русинів на Підкарпатській Руси, але счастья і на Пряшівській Руси (перше выданя вышло в 2001 році), вышла по руськы і на 412 сторінках, мож ю купити в нашій редакції за 600,- Ск.

Друга книжка – Аспірін Ш. Сухого є невеликим зборником стихів і есеїв і мать што повісти Русинам, бо і о них ся там мож дочїтати.

Вышла в русиньскім літературнім языку на 64 сторінках і мож ю тыж купити в нашій редакції за суму 100,- Ск.

Першу выдав „Карпато-русский этнологический исследовательский центр в США“, другу книжку выдало общество і редакція Русин і Народны новинкы на Словеньску і была фінанцована Міністерством культуры СР. Автор другой книжочки 24. мая 2006 ся дожив вызначного юбілею – шїстьдесяткы, котру ославив публічно в Руськім домі в Пряшові 22. юна 2006, де была з ним зорґанїзована бісїда і презентація найновшой єго книжки. Автор першой публікації 26. мая 2006 ославив 68 років од своєю народжїня а презентація єго єнциклопедії споєна з бісїдов із ним бы мала быти тыж у Руськім домі в Пряшові 29. або 30. юна 2006.

Гратулуєме авторам к новым книжным выданям і чїтателям мож лем повісти наконець тїлько – варто собі тоты кнїжки купити і прочїтати! А. З.

• По лекції унів. професора Яна Дорулі, Др. н., директора Славистичного інституту Яна Станіслава Словенської академії наук в Братіславі, в Інституті регіональних і народностних студій Пряшівської університету була неформальна дискусія о русиньскім языку з членами і сполучаючниками Одділія русиньского языка і культури. На фотці (зліва) проф. Ян Доруля і доц. Др. Василь Ябур, к. н.

Лекція проф. Яна Дорулі о русиньскім языку

18. мая 2006 в Інституті регіональних і народностных студій Пряшівської університету ся одбыла лекція на тему **Списовный русиньскый язык в словенськым языково-культурнім контексті**, з яков выступив універзитный професор Др. Ян Доруля, Др. н., директор Славистичного інституту Яна Станіслава Словенської академії наук в Братіславі. Проф. Доруля є родоком зо села Ортутова в Бардієвскім окресі, де люде доднесь говорять едним з діалектів русиньского языка, котрый і він сам добрі знає. Зато проблематика русиньского языка є му близка як чоловікови, так і як одборникови-славистови. Єй розвиток слідує од тогды, од коли на Словенську є актуална – од приправ кодифікації в подобі основных кодифікачных публикацій, котры сам рецензував. Але основным матеріалом про приправу споминаної лекції му послужив проект дізертачной роботи Др. Анны Плішковой під назвов **Літературный язык карпатських Русинів: проблемы становления, кодификации, акцептации и сфер функционирования**, написаной в русиньскім списовнім языку. Ян Доруля высловив погляд ерудованого слависти на проблематику вознику русиньского языка, на єго сполучення і одлишны знакы з українськым, на обективны обставины, внаслідку яких Русины не прияли український язык за репрезентанта своєї особитости і вирішыли формувати новий славянський списовный язык. На основі актуальной подобы русиньского языка в науковім шттілі, проф. Доруля анализовав єго одношіня і інтерференцію у звязи з остатніма славянськыма языками – руськым, українськым, но главно словенськым. Підкреслив факт, а то є і зарівно одказ про шыткых ужывателів списовного русиньского языка на Словенську, жебы язык будовали і старостливо розвивали. А найідеальніше бы было – на єго „домашній“, выходославянській базі. Наслідно в дискусії участници говорили о потребі очіщования русиньского языка, главно од словакізмів. Значить – очіста русиньского языка є тым проблемом, який бы мали рішыти єго ужывателі на шыткых уровнях і во шыткых сферах жывання, причім бы ся жадала координація їх поступу.

-ап-

Вызва к двоїтому юбілею

21. 8. 1991 вышло перше чісло першых пореволючных новинок у русиньскім языку – НАРОДНЫХ НОВИНОК, зато в суботу 19. 8. 2006 буде цілоштатна стріча дописователів, читателів і добродителів із нагоды святкованя 15-річного юбілею тых новинок а вьедно з тым такого істого юбілею регулярного выдаваня першого пореволючного русиньского часопису – РУСИН. К тому юбілею хочеме выдати святочне чісло новинок, як то было при їх „десятиці“. **ЗАТО ВАС ВЫЗЫВАМЕ, ЖЕБЫ СЪТЕ ПОСЫЛАЛИ СТАТІ К ДАНЫМ ЮБІЛЕЯМ**, звязаны з проблематиков періодік. Святочне чісло НН бы мало выйти 16. 8. 2006. Допереду щіро дякуєме за шыткы Ваши статі і погляды.

Редакция

ЩІРО ДЯКУЄМЕ ДОБРОДИТЕЛЯМ

Попередні роки сьме організували АКЦІЮ 100 а в минулім році Народну збірку на поміч выдаваню Народных новинок. Того року хочеме надвязати на попередню традицію і зьєш выголошуєме АКЦІЮ 100, то значить, же каждый із наших передплатителів, читателів і добродителів може редакції помочи частков мінімально 100 Ск. Но так як каждого року, і того ся акція властно зачала без того, жебы сьме мусили людей вызывати. І так уж од зачатку 2006 року, окрем заплачіння передплатно, докторы добродителів послали редакції дяку коруну на выше. Конкретно: **Осиф ГОЛОВАЧ** із Пряшова, **Анна ТІШКОВА** з Дубніці над Вагом, **Станіслав КОНЄЧНІ** з Пряшова, **Михал ФЕЦЕНКО** з Братіславы, **Карпатський міжнародный інститут у Коннектікаті (США)**, **о. Ярослав ПОПОВЕЦЬ** із Чірча, **Ірена РОЙКОВА** з Курова, **Осиф ЛЕЦШІН** із Трутнова, **Ян ОНДЯК** із Млинарувець, **Мілан БАК** із Дунайской Лужной, **Ян БАЧА** з Окружной, **Клара ДУБСКА** з Прагы, **Дімітрій КРІШКО** з Пряшова, **Михал КОКАНІЧ** з Ублі, **Михал САЛАК** з Пряшова і **Штефан СМОЛЕЙ** із Міджілаборець.

Вшыткым од серця дякуєме

Редакция

Юбілей высвячіня о. Франтішка Крайняка

Справця Греготатоліцькой парохії в Міджілабірцях о. Тгліц. Франтішек Крайняк собі 14. юна припомняув 25. річницю свого высвячіня. По матурі у гімназії в Пряшові був приятый на Кіріло-мефодьську богословську факулту УК в Братіславі. За священника го высвятити кріжевацькый єпископ Др. Йоахім Сеґеді 14. юна 1981 в Пряшові. По высвячіню два роки діяв як справця парохії в Рокытові при Гуменнім, од 1985 року служыть в Міджілабірцях.

О. Франтішек Крайняк належить к найвызначнішым представителям русиньского культурно-сполоченського руху на Словенську, але і в міджінароднім контексті. Быв єдним із закладачів Русиньской оброды на Словенську в 1990 році в Міджілабірцях, а є автором перекладу Євангелій і Апостолів, як і многих церковных книг, до русиньского языка.

К єго вызнамному юбілею о. Крайнякови ґратуєме і віримо, же Бог му дасть іщі много сил к роботі про свій народ.

На многая і благая літа, о. Франтішек. - р -

„Сага Тімкович“ ся кінчіть

15. мая 2006, Пряшівський василіанський монастырь. – Отець Й. В. Тімкович в притомности провінціала Седлачка і монахів Біланчика, Яцоша і Грешка дістав Декрет підписаний централным протоархімандрітом Б. Кубечом з Рима. Декрет говорить о ВЫШМАРІНЮ отця Тімковича з Чіну св. Василія Великого.

Декрет є интересный тым, же датум на нїм є сперед 14 місяців, значить з 14. марца 2005!!! Тімкович дістав тьж фотокопію писма од Выходной конґреґації у Ватікані, адресоване централному протоархімандрітові Кубечови з датумом 27. апріля 2006, в котрім конґреґація уважує ці поволити Кубечови вышмарити о. Тімковича з чіну, наслідком чого буде такой суспендованый із священства.

Резюме: Декрет о вышмаріноу о. Тімковича з чіну не є платный, бо має фалошный датум. Платный буде тогды, кідь о. Тімкович дістане од централного протоархімандріты Кубечова новый декрет з правым датумом. Значить, „бесконечна“ сага о. Тімковича ся приближує ку кінцю... Чом Ватікан поужывать фалошны датумы??? Што є сховане за ватіканьсков опонов?

Попозерай тьж веб-сайты:

<http://www.geocities.com/cisloone/trap.html><http://www.geocities.com/cisloone/trap.html>http://www.geocities.com/cisloone/crime_in_Presov.htmlhttp://www.geocities.com/timkovic2/causa_Vladimirus.html<http://www.geocities.com/timkovic2/babjak-spudlik.html>www.geocities.com/timkovic/

о. Й. В. ТІМКОВИЧ, ЧСВВ

Знамый ґалеріста Др. Міро Смоляк в Пряшові

Жывы спомины на Старину

3. мая 2006 року в Пряшові в Шаріській ґалерії, в Клубі приятелів ґалерії ся одбыла бісїда зо знамым ґалерістом, манажером уменя Др. Міром Смоляком, який жыє в Празі і розвивать свої активіты, главно через ґалерію МІРО, што має своє місце в Костелі св. Роха. Бісїда была доповіданом акційв к ту експонованій выставі фотографій, відео і музыкы зо сел, што были про Старину водну преграду выставованы, під назвов **Руснаци – гляданы страченой домовины**.

Не была то обычайна бісїда, але к філму **Під горов ґаздорань** (котрый ся ту промітав), який Мірослав Смоляк накрутив, був єго сценарістом і режисером в 1986 році, также якраз минуло 20 років од vznikу філму. Бісїда ся несла в сердечній і беспосередній атмосфері, яку всягды, де ся обявить, знає шырїти наш родак із Старины Міро Смоляк. Мгр. Астрід Дерфінякова, главно організаторка бісїды і шефка Клубу приятелів Шаріської ґалерії, мило привітала цінного гостя, якого, як ся высловила, першыраз віділа на властны очі, нажыво.

Якраз о Старині був тот філм, о тій Старині, яка лягла під Стариньску преграду, што тепер засобує цільный выходословенський край водов. Не мож ся было не позерати на него з великов міров чувства і носталґії. Не раз вже сьме твердили, же філм має надчасову ціну. То платити доднесь. А треба ся досправды і по 20-єх роках авторы глибоко поклонити, же вхавив такой документ о своїм роднім селі далшым генераціям. Єго верзія не мала бы хьбовати на нияким русиньскім селі ці в організації, бо ту ся не їднать лем о активітєх єдного чоловіка, што сі здумав накрутити філм, бо ся му нукала тотя про него тяжка тема, але ту їде ай о судьбу єдного русиньского села із своіма традиціями, звьяками, бісїдов, панорамам природы, яке щезло із земного поверьху і нігда ся не верне. В тїм є надчасовість філму і дедале буде мати тот документ вешку ціну. Така доля постигла ай іны русиньскы села – **Звалу, Смулник, Дару, Остружніцу, Велику Полян, Руське**, але ай села коло Домашы, ці область Блажова. Но нашов ся лем Міро Смоляк, што накрутив такого характеру філм.

Бісїда ся несла в дусі споминів автора на родне село, на єго родичів. Автор з ласков сі заспоминав на дїтськы часы, прожыты в селі, на своїх родичів, главно на маму Марію, яка дуже любила своє село і склала на єго памятку много стишків, які і на старости літ, кідь уж лежить тяжко хвора, знає сі споминянути. Єй стишок **Черкотай, водичко** є лейтмотивом філму, знає го много людей, а знали бы сьме сі го представити і в музичнім спрацованю. В нїм є много слыз за роднов водов, што так прекрасно і буйно текла недалеко хьжы Смолякових і проганяло ся по ній много рыб і раків (днесь ся там могли грати ей внучкы і правнучкы), але і снага забыты на незабытне, прикриты то жовьш нутностєв, же воду было треба ай іным людєм. Нияк нам хто што говорить, але хто ся народив у Старині, там выростає і постарів, нігда на ню не забуде. Так є то ай з горов ґаздорань, яка в собі сховала немало мозолів людьской работы.

Філм Під горов ґаздорань через призма приїманя світа маляря Андрія Смоляка, Мірового брата, вказує на Старину (перша писомна інформація о селі є з 1557 року), кідь в ній пулзував повнокровный жыют аж до часу, кідь ся першыраз по селі озвала поголошка, же Старину їдуть затопити. Было то іщі в 1975 році, але уж людкове не мали покоя, ночами не спали, роздумовали, што буде далє. Трапив ся ай народный поет Юрко Колинчак. За девять років село стояло на роспутьї історії. Перша з валалу одышла родина Федора Бушы. Віділи сьме падати домы, баґровати стромы, цілы загородкы із непозбераным уроджаєм (о тїм факті говорить і наше повіданя **Вышываный ручник**), а никою не зістали очі сухы, кідь віділи, як вылетіла до воздуха православна церьков в Старині аж не знати на яку спробу.

Як споминав автор, філм ся творив 15 років, а документовав непопуренє село, єго кінчїну аж по выставу преграды. Вопросы, які адресовали авторы філму, ся тыкали нелем єго філму о преградї, але ай філму **Руський Потік** – першы демократичны вольбы,

який ся представив на пару філмовых фестивалах. Дебата ся крутила і около днешній работы Др. Міра Смоляка, єго активіт в ґалерії МІРО в Празі. В дискусії выступив і Михайло Гудак, отець тьж славных сынів, міджі якыма ся найвєце вынимать Михайло, знамый з телевізії як модератор „реалітішоув“, який ся все голосить к русиньскому коріню. Якраз няне говорив о тїм, як єго сынове рады ходили до Руського і мають на него лем тоты найкрасшы спомини. Вопросы было дость. Бодай бы ні, кідь пан Смоляк є знамый у світї, а Пряшівчане были вдячны, же пришов міджі них. І ту ся указав як справный чоловік, який ся не ганьбит з то, же є Русин. По русиньскы бісїдовав, цїтовав і заспівав собі. Де бы не був, гордо проголошує, же є із Старины. Єго кредом є выслов, же: „**што робить, робить із щірого серця**“.

Є то ориґінальный чоловік. Властнов снагов і пробыностєв ся пропрацовав там, де є. Не заставує ся. Все є в русї. А все приходить з новыма нападами. Як, наприклад, выбудовати в Празі Палац уменя Далініум, де бы была стала выставка творів Салвадора Далі, автором проекту котрого бы мав быти знамый автор памятник двійнат в Нью Йорку – Лібескінт. Работа є в штадію приправ. Окрем выставок класичной модерны (Далі, Шаґал, Гоя, Пікассо, Варґол), 28. мая ся кінчіть выставка „жывого Пікасса“ німецького А. Р. Пенка, в юлу-августі ту увидять позерателі 100 графік М. Шаґала, выставку котрых буде отвараити єго внучка, далє ту буде выставка творів Георгія Стоянова і ряд іных активіт.

М. Смоляк выростає на добрім воздуху. Єго доменов не є елемент воды, але елемент воздуху. Може зато ся женив в літаді із солістков Штатной оперы в Празі з Аленов Медковов, яка прияла умелєцьке мено Міро і під таким меном выдала свое перше цедечко. Може зато ся і выберє до весміру і так ся стане першым чесько-словенськым туристом у космі. Єдно є істе, же воздух му учаровав, як і карпатська природа, ку котрій ся радо вертатъ. Як і того дня, кідь з ним была бісїда в Пряшові. В першій радї він ішов за своіма тяжко хворыма родичами, за Василєм і Марєв Смоляковыма, які в нїм выховали ласку ку родному дому, выбудовали в нїм міцный ґрунт про робітностъ, а вхавили можностъ ся все чудовати над земным світном, який ся находить в руках чоловіка. І лем од него залежить, ці вылетить на місяць, міджі звязды, або зістане приліпєный на землі. Міро є тот, котрый выбудовав памятник своему селу філмом (може, бы было треба зробиити оправдовый памятник Старині, але то вже тема про акад. маляря Андрія Смоляка, який ся активізує в области ставляня легендарных постав), але і тот, хто хоче побісїдовати із звяздыма. Жычїме му то, бо знаме, же єго розговор із звяздыма ся донесе і к нам.

Марія МАЛЬЦОВСКА, фотка: А. З.

• Главный протагониста бісїды М. Смоляк і ведуча Клубу приятелів Шаріської ґалерії у Пряшові Астрід Дерфінякова.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: Кветослава КОПОРОВА, Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: Анна ПЛІШКОВА. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Тел.: 051/77 25 629. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, до загранича поштов ІІ. кл. 35 УСД, поштов І. кл. 43 УСД, заплатити мож і в редакції. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшові. Регістрачне ч. МК SR 417/91, МІС 49 438. Опубікованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції. Адреса новинок на интернеті – <http://narodny-novyny.presov.sk>, www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

DATAPRESS
TLAČIAREN
REKLAMA
GRAFKA

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2